

Καμπή για μια άλλη πολιτική.

του Κώστα Γρηγόρη

Στη χώρα μας τίποτα δεν λειτουργεί όπως θα έπρεπε να λειτουργεί. Ακόμη και οι αυτονόητες για μια εύρυθμη πολιτεία υπηρεσίες, οι συγχικωνίες, τα νοσοκομεία, τα σχολεία παρουσιάζουν συνεχή προβλήματα. Αλλά επιβεβλημένα όπως ο πολεοδομικός σχεδιασμός και η προστασία του περιβάλλοντος φαντάζουν ως μακρινά οράματα. Οι διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας σε συνδυασμό με τις μακροοικονομικές ανισορροπίες έχουν δημιουργήσει την πεποίθηση ότι η οικονομική δυσπραχία θα είναι μόνιμη. Η αδράνεια της διοίκησης, η πολιτική αντιπαλότητα, οι συντεχνιακές κινητοποιήσεις, η ανέλεκτη εκμετάλλευση από μικρούς και μεγάλους επιχειρηματίες αποτελούν μόνιμες αποδείξεις μιας κρίσης που μοιάζει αδιέξοδη.

Το ερώτημα που μας απασχολεί όλους είναι: Υπάρχει τρόπος να ανατρέψουμε την κατάσταση; Η Δεξιά δίνει σήμερα την απάντησή της. Ο προοδευτικός χώρος οφείλει να προετοιμάσει από τώρα τη δικιά του. Να προετοιμάσει την καμπή για μια άλλη πολιτική που δεν θα είναι μόνο φραστικά διαφορετική από εκείνη της Δεξιάς. Για το σκοπό αυτό :

α) Πρέπει να αναζητήσουμε νέα περιεχόμενα για την πολιτική μας δράση. Η κοινωνική εξέλιξη διεύρυνε κατά πολύ τη δυνατότητα του ατόμου να διαμορφώνει και να προσδιορίζει το ίδιο τις επιθυμίες του. Ο νεοφιλελευθερισμός επιδιώκει να αξιοποιήσει πολιτικά αυτές τις αυξημένες δυνατότητες στο επίπεδο της αγοράς με την υπόσχεση της κατανάλωσης. Οι σοσιαλιστές απευθύνονται και προσβλέπουν σε διακηρηκτικές δυνάμεις του ανθρώπου που δεν αξιοποιούνται μόνο με τις επιλογές στα συσπερμάκτες. Η διεύρυνση των δυνατοτήτων του αποκτά σημασία όταν μπορεί να προσδιορίζει τι θέλει για τη ζωή του. Όταν μπορεί να διαμορφώνει το περιβάλλον του. Η θέση αυτή συνεπάγεται την αναγνώριση ότι τα άτομα έχουν ιδιαιτερότητες, διαφορετικές προσωπικότητες, διαφορετικές επιδιώξεις. Έχουν ατομικότητα. Και χάρη στην ατομικότητα αυτή και στην κοινωνική ευθύνη, που

είναι απόρροια της κοινωνικής τους ύπαρξης, είναι πολίτες. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα και την υποχρέωση να εντάσσονται στη λειτουργία της πολιτείας, να συμμετέχουν και να επικοινωνούν για να μεταβάλλουν τις συνθήκες της ζωής τους. Το σοσιαλιστικό κίνημα παρέβλεψε στην πορεία του ότι επιδίωξη της συλλογικής δράσης είτε στα συνδικάτα, είτε στα κόμματα, είναι η κατάκτηση όλου και περισσότερων ελευθεριών για κάθε εργαζόμενο. Η συλλογική δράση δεν ήταν ποτέ αυτοσκοπός. Ο κοινός αγώνας ήταν και είναι μέσο απελευθέρωσης του ατόμου και όχι εξοφάνισής του. Το σοσιαλιστικό κόμμα πρέπει να αντικαταστήσει το ιδεολογικό πρότυπο του ερχάτη-αχρότη, που αυτοπροσδιορίζει το δικαίό του, με το πρότυπο του πολίτη, που ασκεί τα δικαιώματά του με κοινωνική ευθύνη για τη μεταβολή των κοινωνικών συνθηκών.

Η σοσιαλιστική επιδίωξη δενπραγματώνεται σε ένα αβέβαιο μέλλον με την κατάρριψη του κράτους και του καπιταλισμού. Πραγματώνεται από τώρα με συνεχή προσπάθεια για το κοινωνικό κράτος και το κράτος δικαίου. Το κοινωνικό κράτος είναι η διαρκής απόπειρα να δοκιμαστεί η αντοχή του οικονομικού συστήματος προς όφελος κοινωνικών αναγκών, τις οποίες αγνοούν οι ιδιωτικοοικονομικές αποφάσεις. Το κράτος δικαίου και η δημοκρατία είναι η συνεχής δοκιμή να διευρυνθούν οι ελευθερίες του ατόμου, να επεκταθούν οι χώροι δράσης του απέναντι στους καταναγκασμούς της συλλογικής αντιμετώπισης των αναγκών της κοινωνικής ζωής. Η σοσιαλιστική πρόταση οφείλει να καταδειχθεί σε ποιο βαθμό υπάρχουν χώροι ελευθερίας απέναντι στη λογική των συστημάτων. Να τους εκμεταλλευτεί. Να μειώνει καταναγκασμούς και να αυξάνει ελευθερίες. Η δημόσια εκπαίδευση, η κοινωνική πρόνοια, η δημιουργία υποδομής, η προστασία του περιβάλλοντος είναι μέσα για μια πιο ελεύθερη κοινωνία πολιτών.

β) Πρέπει να διατυπώσουμε μια συνεκτική εναλλακτική πρόταση που θα απαντά στα κεντρικά θέματα της εθνικής, κοινωνικής και οικονομικής εξέλιξης.

Το σοσιαλιστικό κόμμα είναι κόμμα εξουσίας. Θέλει την εξουσία για να επιδιώξει την κοινωνική μεταρρύθμιση. Δεν επιτρέπεται να συλλέγει αιτήματα των διαφόρων ομάδων που το στηρίζουν και να τα προβάλλει. Ο ρόλος του είναι να αξιολογεί τα επιμέρους κοινωνικά αιτήματα με βάση

κατευθυντήριες γραμμές ώστε να είναι συνεπή μεταξύ τους και να τα συνθέτει σε μια συνεκτική πρόταση κοινωνικής μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού. Είναι κόμμα λύσεων και όχι διαχωριστών.

Αυτό σημαίνει ότι το πρόγραμμα και οι θέσεις ενός σοσιαλιστικού κόμματος προκύπτουν από μια διαδικασία ανάλυσης και επεξεργασίας στοιχείων, συζήτησης, αντιπαράθεσης και τελικά σύνθεσης γνώμων. Σημαίνει επίσης ότι το πρόγραμμα διαμορφώνεται με συνεχή διάλογο τόσο στο εσωτερικό του κόμματος όσο και στην κοινωνία, ώστε να εξασφαλίζεται η κριτική θεώρηση και εμπάθεισή του.

Ο λαϊκισμός, οι απλοποιήσεις, οι διαχωρισμοί σε εχθρούς και φίλους είναι στοιχεία αντίθετα σε μια ορθολογική διαδικασία διαμόρφωσης θέσεων. Εμποδίζουν αντί να προωθούν τη συζήτηση. Διαχωρίζουν αντί να συνθέτουν. Συντείνουν σε ένα κλειστό και εσωστρεφές κόμμα.

γ) Πρέπει να επιδιώξουμε την κοινωνική κινητοποίηση για τους στόχους μας. Ο προαδευτικός χώρος ζει ακόμη με την αυταπάτη ότι ένας νόμος ή μια υπουργική απόφαση μπορούν από μόνα τους να επιβάλλουν κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Οι κοινωνικές μεταρρυθμίσεις προϋποθέτουν κοινωνική στήριξη. Μέσο για την κοινωνική στήριξη είναι η δημιουργία ενός ρεύματος ιδεών με τη βοήθεια της επικοινωνίας.

Σε μια συντεχνιακά κατατεταγμένη κοινωνία με παλιοποιημένους εξουσιαστικούς μηχανισμούς και οργανωμένα συμφέροντα, όπως η Ελληνική, είναι αντίστοιχα διαμορφωμένες και παλιοποιημένες οι ιδέες για την κοινωνική οργάνωση και το πολιτικό επιθυμητό. Οι μηχανικοί, οι δικηγόροι, οι γιατροί και άλλα επαγγέλματα έχουν για παράδειγμα αυτοαναγορευτεί στους μόνους ειδήμονες για θέματα που έχουν σχέση με το επάγγελμά τους. Έχουν πολλές φορές θεσμοθετήσει την αποκλειστικότητα αυτή με ρυθμίσεις που αναγορεύουν τις συντεχνιακές τους εκπροσωπήσεις σε σύμβουλο του κράτους. Το παιχνίδι των εντυπώσεων, που είναι και το παιχνίδι των οφελημάτων, παίζεται έτσι σε ένα κλειστό κύκλο. Όσοι βρίσκονται απ' έξω, η κοινή γνώμη, περιστεύονται στο ρόλο του ακροατή. Η πληροφόρηση αναπράχτει με τον τρόπο αυτό και ισχυροποιεί τους υπάρχοντες κοινωνικούς

συμβιβασμούς. Η κοινή γνώμη κινείται σε περιορισμένα και σταθερά πλαίσια.

Η διαμόρφωση μιας διαφορετικής κοινής γνώμης με τη βοήθεια της επικοινωνίας επιτρέπει τον έλεγχο της εξουσίας και ανοίγει το δρόμο για νέους κοινωνικούς συμβιβασμούς. Δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη μεταβολή των σημερινών συσχετισμών. Επιπλέον - και ιδιαίτερα σημαντικό - βοηθά την ισχυροποίηση της κοινωνίας, την αυτόνομη αντίδραση και πρωτοβουλία των πολιτών, την ικανότητά τους να αυτοδιοικούνται τα προβλήματά τους. Το σοσιαλιστικό κόμμα πρέπει να εφραμόσει ένα πρότυπο διαλογικής-επικοινωνιακής πολιτικής. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία ενός πλέγματος βημάτων συζήτησης, προβολής αιτημάτων, δραστηριοποίησης των πολιτών. Μέσα από τα βήματα αυτά, τα σημεία επικοινωνίας, διαμορφώνεται η κοινή γνώμη, δημιουργούνται ρεύματα σκέψης, αποκτούν δημοσιότητα οι προτεινόμενες λύσεις, ελέγχονται και πιέζονται οι οικονομικοί και πολιτικο-διοικητικοί μηχανισμοί.

δ) Πρέπει τέλος να απαλλαγούμε από το πρότυπο του κράτους πάτρωνα και του κόμματος προστάτη.

Στόχος της πολιτικής διαμάχης είναι, σύμφωνα με την πελαταιακή νοοτροπία με την οποία έχει εμποτιστεί η Δεξιά τον τόπο, η νομή της εξουσίας. Επιστέγασμα : μια κυβέρνηση που αποστολή της είναι να μοιράσει "παροχές" στους "αδικημένους", στους "αγωνιστές", στα "δικά μας παιδιά". Οι πορθητές του κάστρου θέλουν να μετατραπούν σε νέους φεουδάρχες που θα ζουν όπως οι παλιοί.

Η σοσιαλιστική παράταξη έχει ένα όραμα. Να πραγματοποιήσει και όχι να μοιράσει αμοιβές. Οφείλει να καταστήσει την επιδίωξη της αυτή συνείδηση των οπαδών της. Διαφορετικά θα πιέζεται και θα παρασύρεται να ακολουθεί συντηρητικές πρακτικές. Θα διαπιστώσει αύριο ότι παρά τις εκλογικές της επιτυχίες το τέλος παραμένει και η Δεξιά επιζεί.